

# GORIŠKI LIST

«Goriški list» izide vsako sredo in soboto zjutraj. — Uprava uredništva v Gorici, Corso Verdi štev. 47. — Telefon štev. 292. — Oglasi se zaračunavajo po ceniku. — Račun pri Cassa di Risparmio Gorica.

Gorica, dne 8. novembra 1944.

Za mesto Gorica in Trst: posamezna številka 0.50 lir, polletna naročnina 26.— lir, celoletna 52.— lir. — Izven mesta Gorica in Trst: posamezna številka 1.— lira, polletna naročn. 47.— lir, celoletna 90.—

## Prepričanje

Ivan Cankar, nedosežni slovenski pisatelj, si je dovolil nekoč, davno pred prvo svetovno vojno malo satiro, napisal je namreč črtico o »Človeku, ki je izgubil prepričanje«. Ta črtica je bila večkrat ponatisnjena in tudi izrabljena. Tukaj na Goriškem, bi jo radi prav v teh časih ponatisnili, toda na žalost smo dobili iz Ljubljane dopis, da so tam vse Cankarjeve knjige razprodane in zato moramo svojim čitateljem le kratko povedati vsebino te sijajne Cankarjeve črtice:

Pristaš tega ali onega nazora, o katerem je mislil, da je pravo prepričanje, je imel to prepričanje v redu. Bilo je vezano v usnje, menda je imelo celo obrezo in s tem, z usnjem vezanim prepričanjem se je mož postavljati okrog. V domačem družinskem krogu so ga občudovali žena in otroci, zakaj imel je prepričanje lepo v usnje vezano in v žepu varno spravljeno. Tudi v družbi se je postavljati s svojim prepričanjem. Povsod ga je kazal in vsi so ga občudovali. Govorili so o njem: »To je mož, ima prepričanje, v usnje vezano in z obrezom.«

Zgodila pa se je nesreča in ne spomnimo se, kakšen vzrok je navedel Cankar za nesrečo, mož je izgubil svoje prepričanje. Prosimo vas, lepo v usnje vezano knjigo s prepričanjem! Nesrečnež je taval okrog po mestu, vzdihoval in spraševal: »Kje je moje prepričanje? Ali ga je kdo našel?« Nekateri so obrnili žepe in mu pokazali: »Mi tvoje prepričanja nimamo, mi sploh nobenega prepričanja nimamo. Le poglej!« Mož je obupan odtaval dalje in ta zgodba se ne konča tako, kakor bi želeli, mož namreč svojega prepričanja še do sedaj ni našel.

Naj nam pokojni Ivan Cankar oprosti, malo smo ponaredili njegovo povest, toda v tem smislu bi jo danes sam malo popravil.

Danes na Goriškem zahtevamo več kakor v usnje vezano prepričanje, če se hočemo obdržati, zakaj danes nam ne gre več za to, ali si bil »klerikalec« ali »liberalec«, s takimi stvarmi so se mogli igrati naši predniki. Nam danes za te igrače ni več. Nam gre danes za to, ali si Slovenec ali si proti Slovenstvu. Kdor danes izgubi prepričanje, da je Slovenec, mu seveda nihče več ne more pomagati.

Kdor danes prestopi v internacionalizem, preneha biti narodno zaveden Slovenec in je že izgubil svoje prepričanje. Še več kakor prepričanje, izgubil je svojo narodnost, svojo vero, svojo tradicijo, in svojo povezanost z lastnim rodom!

Na Goriškem dobro čutimo, da žila zgodovine utripuje hitreje, kakor je utripala od leta 1914. do letos. Bilo je vmes dovolj trpljenja, ogromno preganjanja, toda nikdar nikoli nismo občutili, da usoda šteje ure in minute za nas tako hitro, kakor prav sedaj. In vendar vemo, da bomo obstali, pa naj se zgodi kar hoče.

## Vzhod in zapad v ognju

**Velika bitka oklepnikov na vzhodu Budimpešte - Načrti Montgomery-a na zapadu splavali po vodi - Na italijanski fronti le spopadi brez pomena**

GORICA, 7. nov.

(v. r.) - »Sunday Times« povdarja, da to zimo ne bo mogoče izvesti velike zavezniške ofenzive. Trditev, ki smo jo tudi mi že večkrat izrekli. Nemške čete so izvršile svojo nalogo in zadržale sovražnika pri izlivu Schelde baš tako dolgo, kakor je bilo to potrebno, da se uniči Montgomeryev načrt. Jasno je bilo že vsakomur, da so akcije v načrtu Montgomery-a predvidevale strogo določene termine. Saj je on sam izjavil, da smatra 31. oktober kot odločilni dan. Toda tega dne se ni zgodilo ničesar, kar naj bi tudi le malo približalo odločitve, ali celo, kakor bi lahko kdo razumel iz njegovih izjav, konec vojne. Zaenkrat je težišče najhujših bojev še vedno na poplavljenem otoku Walcheren, kjer se pač ne more odigrati nikaka odločilna bitka. Ta otok dela posebno Kanadcem velike preglavice. Nemška posadka, čeprav stisnjena na čisto ozek del nepoplavljenega ozemlja, se še vedno srdito brani, zvesta dolžnosti zadrževanja sovražnika. Seveda se bojno delovanje na zapadu ne omejuje na to borbo; Angleži in Kanadci napadajo s skrajno srditostjo ob Mosi in hočejo po vsej sili prodreti v nemške črte, posebno na okrožju mostov pri Mördijku. Dosedaj ti njihovi napadi niso uspeli. Tudi na vzhodu mesta St. Die je močan odpor nemških grenadirjev uničil vsak poizkus prodora in v gozdovih pri Hürtgenju so celo Nemci zopet zasedli nekaj krajev, ki so jih bili pred časom izgubili. Tako je torej zapadna fronta tekem zadnjih dni izgubila značaj ogromnega bojnega polja, kajti boji, ki sedaj tam divjajo zamorejo biti — navzlic ogromnemu obsegu — le velikega krajevnega pomena in nobeden teh bojev ne zamore sam zase tvoriti nič odločilnega. Termini so potekli in Montgomeryev načrt, da servira svojim gospodarjem za 1. november odločilno tor-

Obstali smo, ko naš jezik ni bil dovoljen, ko si smel v Gorici govoriti turško ali arabsko, samo slovensko ne, obstali bomo tudi pozneje. Simon Jenco je dejal:

»Vse je vihar razdejal, narod pa je vedno stall«

V tem je naša moč, v tem je moč slovenskega naroda, da je narod neodvisen od razpoloženja raznih kavarniških gospodov, da se ne zmeni za njihove strateške in svetovno politične načrte, ne za to, ali so izgubili ali zopet našli svoje prepričanje. Prav zdravje tega ljudstva, ki pošilja v skupno občestvo slovenskega naroda vedno sproti svoje sinove, v tem je naša moč.

Narod nima prepričanja, ki

to, je splaval po vodi. Sploh pa je svet že kolikortoliko vajejen teh večnih rokov, ki jih stavi v prvi vrsti Churchill in ki so vsi šli mimo, ne da bi se bistveno spremenila slika bojišč.

Nekoliko drugačna je slika vzhodnega bojišča. Tam so nas vojni dogodki privedli do ozemlja Budimpešte same. Jasno mora pač biti vsakomur, da nepregledne planjave ogrskega ozemlja ne nudijo dobrih oporišč za brambo in da bi bilo nesmiselno skušati ustaviti sovražnika na tako odprtem ozemlju, ker bi to zahtevalo neizmerne žrtve. Radi tega so Nemci tudi izpraznili Szolnok, ker se lega mesta ni dala izrabiti za brambo. Toda v tem tudi leži najbistvenejša sprememba na vzhodni fronti, drugod je fronta ostala v glavnih obriših ista, ako ne upoštevamo, da so celo Nemci zopet zavzeli del mesta Goldap, na vzhodni pruski meji. Na jugu napadajo Bolgari pri Skoplju in pritiskajo v dolini Prištine. Ob Donavi, pri Dunaföldvaru pa je položaj povsem neizpremenjen. Na skrajnem severu tudi ni velikih sprememb. Navzlic bližajoči se zimi, je nemško bojno letalstvo zelo živahno posegalo v boje in napadalo oklopnike, zaloge, zbirališča vojakov in prometne zveze.

Na italijanski fronti še vedno relativen mir. Zdi se pa, da je to mir pred nevihto. Na vsak način ni bilo nikjer na italijanski fronti važnih vojniških akcij. Prihajajo poročila o pomorskih bojih v bližini dalmatinske obale, kjer razvijajo posebno nemški brzi čolni živahno delavnost, zoperstavljač se tudi mogočnim sovražnim bojnim ladjam.

Kakor razvidno iz podane slike vojnega položaja, ni mogoče najti nikjer povoda za tisto nervozno pričakovanje, ki se zadnje dni razodeva pri Nemčiji sovražnih narodih. Temu pričakovanju so pač krivi večni roki, ki jih z vso resnostjo stavijo angleški državniki in celo vojaški poveljniki. To pač znači, da ti termini morajo služiti predvsem političnim ciljem, ako jim ni mogoče prisojati vojaške podlage. V Angliji so ti termini morali bržkone potlačiti v ozadje zahtevo po novih volitvah in prav tako bo bržkone prav kmalu v Zedinjenih državah, kjer pa ne bo tako lahko mogoče odpraviti teh zahtev, ker se tam ne bo šlo za volitve v parlament, temveč za osebo predsednika samega. In za te volitve je rok že zdavnaj določen in zelo malo verjetno je, da bi ga zamogla še tako laskava obljuba podaljšati.

## Rumunija drvi v prepad

Stokholm. Moskva je v zadnjih dnevih tako povečala svoj pritisk na Rumunijo, da je morala biti osnovana nova vlada v Bukarešti. Na novi ministrski listi je zanimivo predvsem tole dejstvo: vršilec dolžnosti ministrskega predsednika, neki Gроза, je bil že dolgo voditelj ilegalne komunistične stranke v Rumuniji ter je l. 1941., ko se je pričela vojna med Rumunijo in Sovjetsko zvezo, pobegnil v Moskvo.

S tem se je zaključilo drugo

razdobje v borbi Sovjetske zveze za politično preoblast v Rumuniji. Zadnje razdobje pa bo, po že znanih načinih, da preide politična preoblast popolnoma v roke boljševikov.

Sicer pa je zadnje moskovsko časopisje tudi nadaljevalo s svojimi napadi proti Rumuniji. V Moskvi očitajo Rumuniji, da ne izpolnjuje ločno pogojev premirja, kakor bi to pričakovali v Moskvi. Sovjetsko časopisje se predvsem pritožuje, da Rumunija ne izroča svojih narodnjakov in da ne oddaja vojne odškodnine.

### LETALSKA KONFERENCA V WASHINGTONU

Letalska konferenca ki se vrši v Washingtonu brez sovjetskih odposlancev, ima namen postaviti temelje obširni prometni družbi in organizaciji, ki bi objela ves svet. Nemški časnikarji imenujejo ta posvetovanja uvod v Clipper-imperializem, s pomočjo katerega bodo skušale Združene države obvladati svet. Letalsko, zlasti pa prevozna letala, so dobila v tej vojski tak pomen, da povojno gospodarsko življenje ne bo moglo redno uspevati brez solidne letalske organizacije.

VODITELJ INDIJSKEGA NARODNEGA GIBANJA Bose je bil sprejet dne 6. novembra v avdijenci pri japonskem cesarju.

## Vesti z vsega sveta

SPANSKI PIRENEJI POPOLNOMA OČIŠČENI. General Moscardo, legendarni branilec Alcazarja, je uradno sporočil, da je ozemlje španskih Pirenejev popolnoma očiščeno komunističnih teroristov, ki so prišli iz Francije.

LONDON ČAKA ZASTOJNI NA STALINA. »Evening News« piše, da bi se spodobilo, da bi se tudi Stalin enkrat potrudil v London, ko je vendar Churchill tolikokrat šel v Moskvo in Teheran. Tudi časopis »Cavalcade« izraža isto misel v članku, ki nosi naslov »London želi Joca«, to je Jožeta Stalina.

MOSKVA PRIPRAVLJA SOVJETIZACIJO PERZIJE. Moskva pripravlja po pogodbah sklenjenih z ameriškimi družbami, in v brk angleškimi interesom na bližnjem vzhodu, postopno sovjetoizacijo Perzije. V Perzijo prihaja vse polno sovjetskih komisij, katerih naloga je pripraviti pot sovjetski revoluciji.

Posledica sovjetskih intrig je vladna kriza v Perziji. »Investja« napadajo ministrskega predsednika Saeda, kot predstavnika reakcije. Po deželni in v Teheranu se odigravajo demonstracije proti vladi. Diplomatska napetost med perzijsko in sovjetsko vlado raste od dne do dne. »Evening Standart« pripominja, da bo ta kriza postavila na preskušnjo sovjetsko, britansko in ameriškopolitiko na srednjem vzhodu.

KOMUNIZEM NA SICILIJ. V Tunis so prispeli begunci iz Sicilije, ki pripovedujejo, da so se vrinili v siciljansko avtonomistično gibanje komunisti in ga izrabljajo v svoje namene. Begunci pripovedujejo, da vodijo nekatere tolpe ljudje, ki so prišli iz Rusije in se morajo posluževati tolmačev.

BIVŠI MINISTER POPOV NAREDIL »SAMOMOR«. Reuter poroča iz Sovjetije, da se je bivši Bolgarski zunanji minister Ivan Popov sam umoril v nekem sanatoriju v Bukarešti. Pred tem dejanjem je Popov sprejel nekoga »tujega diplomata«. Dejstvo, da se Reuter poslužuje ušes pri tej oznaki, kaže, da angleška agencija ne prikriva političnega ozadja Popove smrti.

10% FINCEV ZBEŽALO PRED SOVJETI. Odkar je Finska pristala na demirje »SSSR«, je 306.828 Fincev zapustilo svojo domovino. Že prej v pretekli zimi, je zbežalo s Finskega 85.100 ljudi. Ti podatki izvirajo s Švedskega. 390.000 beguncev od 3.8 milijona prebivalstva: to je več kot 10% Fincev.

PRI ČIŠČENJU SLOVAŠKEGA OZEMLJA so bili ujeti voditelji tamošnjega partizanskega upora general Vjest in podpolkovnik Gollan, ki jih je imenovala Moskva. O usodi slovaškega generala Turaneka, ki je padel v roke partizanom, ni znana Domneva se, da ga prepeljali z letalom v Moskvo.



**UMOR KATOLISKEGA VODITELJA V FRANCJI.** »Courrier de Genève« javlja iz Marseille, da je bil v Arlesu umorjen znani markiz de Gailhard-Baucel. Umorili so ga komunisti v rodbinskem gradu, ki so ga potem zažgali. Oče umorjenega je ustanovil skupaj z generalom Castelnaujem francosko katoliško zvezo. Umor je povzročil v vsej južni Franciji zelo hud odmev, zlasti ker Gailhard ni bil znan kot germanofil. Francoska duhovščina je ogorčeno protestirala.

**BOLGARSKO VOJSKO PREVZEMAJO SOVJETSKI OFICIRJI.** Po vesteh, ki jih prinašajo bolgarski ubežniki, je prišlo v Bolgarijo več sto sovjetskih oficirjev, ki bodo prevzeli vodstvo nad bolgarsko armado.

**SZALASI, VODJA MADŽARSKEGA NARODA.** V četrtek je imela madžarska zbornica sejo, na kateri je bil sprejet zakon o začasnem upravljanju regentskih poslov. Po tem zakonu je dobil Szalasi popolno oblast in je bil imenovan za voditelja madžarskega naroda.

**CATHOLIC TIMES O RDEČI NEVARNOSTI.** Angleška revija »Catholic Times« obravnava v daljšem članku ponašanje rdeče armade v zasedenih krajih. Revija prihaja do zaključka, da nevarnost z vzhoda vedno bolj preti krščanski Evropi. Predvsem opozarja, da v vseh deželah, ki so jih zasedli bolševiki, nič ne skrivajo, da nameravajo prevzeti vso oblast v svoje roke.

Zato sabotirajo vsako možnost sporazuma s Poljaki, zato se obnašajo kot absolutni gospodarji na Finskem, v Romuniji in Bolgariji. In isto skušajo doseči v Jugoslaviji s slepilno igro narodnega osvoboditve, ki mu načeljuje Tito. Končno, tako izzvenit vse članek angleške revije, ves članek angleške revije, kor spremenil svojega namena izvesti svetovno komunistično in ateistično revolucijo.

**VOJAŠKI GUVENER V ATENAH POD ANGLEŠKIM VODSTVOM.** Britanski informacijski urad sporoča, da je angleško vojaško odposlanstvo prevzelo odgovornost in iniciativo nad delom grške vojaške vlade. Policijska in varnostni oddelki so popolnoma podrejeni angleškemu poveljstvu. Številni politiki so predložili vladi spomenice, ki obravnavajo krivičnost premirja z Bolgarijo, ki se ni umaknila z zasedenih teritorijev, ki jih je odvzela Grčiji in Jugoslaviji.

**ZRAČNI NAPAD NA REKO.** V nedeljo 5. t. m. so anglo-amerikanski bombardierji naredili zračni napad na Reko.

**RDEČO VLADO JE V BELGRADU** s podporo bolševikov postavil Tito-Broz, notranji minister v tej vladi je dolgoletni vodja komunizma v Srbiji jud Moša (Mojzes) Pijade. Ta je dal postreliti mnogo nacionalno mislečih Srbov, zapreti vse bivše aktivne in rezervne častnike ter vse državne uradnike. Dal je že odvesti prve skupine delavstva iz Beograda v Sovjetijo, ne da bi se pri tem ozirjal na to, kdo je pripadnik komunizma, kdo ne.

**ANGLEŠKI ZUNANJI MINISTER EDEN.** ki se je zadnje dni mudil v Rimu, se je sedaj vrnil v London.

# Metode komunizma

Zmerni švicarski tisk ogorčeno razgalja nezakrto bolševizacijo dežel, ki so jih zasedli Sovjeti. Iz nevtralnih virov se potrjuje vest, da so bili umorjeni trije litvanski katoliški škofje, ki so po navodilih iz Vatikana ostali na mestu in se niso umaknili pred bolševiško zasedbo. Ta dejstva so po mnenju švicarskega tiska le majhni drobci iz grozne tragedije, ki objema široke predele Evrope.

Pred tedni se je govorilo, da bo Moskva sovjetizirala baltičske države na postopen neprisljen način. Zdaj pa je Moskva vrgla maso z obraza in prešla na vseh področjih k »neposrednemu preoblikovanju«.

Prvi korak k temu »preoblikovanju« so bile množične deportacije Letoncev v Sibirijo. Moskva je objavila sledečo nesramno vest: »35.000 Letoncev, mož in žena, se je navdušeno in enodušno javilo za delovno službo v Sibiriji. Izjavili so kot en mož, da so pripravljeno iti v Sibirijo magari peš.«

Vsaka razlaga k tej vesti bi bila odveč. Nekoliko drugače pa postopajo Sovjeti v deželah, katere so zasedli po sklenjenem premirju. Pod pretvezo vojaških razlogov razpredejo nad deželo mrežo svojega nadzorstva in izvajajo čistilne med nekomunističnimi krogi. Številne komisije, ki prihajajo v te dežele, pa niso nič drugega, kot dobro organizirane komunistične celice.

To delo postopnega pronikanja, ki ga znajo komunisti spretno maskirati, pa je podpirano od sovjetskega časopisa, ki ne varčuje z obtožbami in grožnjami.

Na ta način izginjajo drug za drugim krogi, katerih cilj je vzpostaviti nacionalno neodvisnost in red v državi.

V tem smislu je treba razumeti tudi željo, ki jo je izrekel sovjetski tisk, naj bi Finska našla čimprej pot do prave demokracije.

Tretjo smer bolševiškega pritiska predstavljajo države kot so Perzija, Švedska in Španija. Kakor so različne te tri dežele, vendar se poslužujejo komunisti povsod istih metod.

V bistvu so komunistične metode iste: hitro pripravljane bolševiške revolucije. Revolucija je zakrinkana z vojnimi potrebami in bolševiška propaganda nosi varljiv naslov »narodno osvobodjenje«.

Švicarski časopis »Die Tat« pravi v enem izmed svojih člankov, da se rdečemu carju ni treba več posluževati Kominterne. Zastopujejo mu »osvobodilna gibanja«, ki so poslušna orodja v rokah Kremļa. De Gaullova Francija je bila prva žrtev. Za njo prihaja Romunija, Bolgarija in Perzija.

Poljski komite v Lublinu je narejen in deluje po nareku iz Moskve. Bolševizacija in selitve ljudstva v baltičskih deželah se mirno in veselo nadaljujejo.

Kjub vsemu se še vedno ustanavljajo po vsem svetu društva prijateljev Sovjetske zveze. Norveški kralj se veseli sovjetskega napredovanja proti norveški meji. »Svenska Morgenbladet« piše, da sicer razume kraljevo veselje, ker je to prvi korak k osvoboditvi Norveške, da pa se ji zdi, da je to veselje pomešano z veliko vznemirjenostjo.

Dnevnik dodaja, da vesti in predvidevanja o bližnjem sovjetskem vdoru na skandinavski polotok niso brez temelja.

V severni Norveški traja še vedno beg prebivalstva pred Sovjeti. Čez Tromsø je prišlo nad 3.000 beguncev.

## IVAN REGENT

### DUHOVNI VODJA SLOVENSKEGA KOMUNIZMA

Kdor količkaj zasleduje početje moskovske propagande, zlasti oficijelno razpuščene, dejansko pa še vedno obstoječe III. internacionale, se mora z začudenjem vprašati, odkod imajo moskovski internacionalisti in imperialisti tako zanimanje za slovensko ozemlje, odkod ločne zemljepisne informacije in odkod tudi toliko brezvesnih strankarskih agitatorjev, ki jih pošiljajo na sloven, ska tla.

Moramo namreč vedeti, da obsega slovensko ozemlje komaj 450-ti del vse Evrope (če upoštevamo tudi Rusijo do Urala) in približno prav tak delec smo v Evropi, ako se računamo po številu našega naroda. Kljub vsemu temu ogromnemu nesorazmerju se Slovenci seveda v vrvežu evropskih narodov hočemo in se tudi bomo ohranili.

Toda odkod usodno zanimanje Kremļa in Moskve in na videz razpuščene tretje internacionale za naš mali narod. Saj je bolševikom vseeno, ako pobijejo nekaj milijonov Ukrajincev, ako iztrebljajo prav sedaj nesrečne Letonce, Litvance, Estonce, celo Fince, Romunce, da o daljnih Kalmikih in raznih mongolskih narodih ne govorimo. Bolševiki ne prizanašajo niti velikoruskemu narodu, da Stalin ne prizanaša niti svojim ožjim kavkaškim rojakom, odkod torej tako veliko zanimanje komunistične stranke in njenega orodja, bolševiške vlade in sovjetske armade za slovenski narod?

Slovenski komunisti so bili tisti, ki so opozorili na strateško važnost slovenskega ozemlja. Moskovski bolševiki so bili za to opozorilo na čuden način hvaležni in so slovenske komuniste nagradili s tem, da so nekatere postavili za »profesorje« v svojih vseučiliščih, druge pa za učence, o kakšni narodni samostojnosti Slovencev pa seveda bolševiki lahko obljubljajo, kolikor hočejo, toda izpolniti je ne bodo nikoli. Saj bi nas bilo kar strah pred tako »neodvisnostjo«, kakor nam bi jo dali bolševiki, tako, kakor je sedaj groza Letoncev, ko v Rigi noč in dan mučijo po ječah najboljšo letonske može in žene, da celo otroke.

Med slovenskimi komunisti, ki so obrnili pozornost bolševikov tudi na slovensko zemljo, ima prvo in morda najbolj zalosno zaslugo prosluli »profesor« Ivan Regent, dobro znen vsem Goričanom in zlasti vsem Tržačanom. Ta človek je pravzaprav glavni krivec vseh pokolov na slovenskih tleh, najbolj pa na Goriskem in na Primorskem.

Ivan Regent je zrastle iz nekdanje dobe pred prvo svetovno vojno, torej še pred letom 1914. Bil je učencem Dermote in Tume, torej že čistokrvni marksist, dasi tedaj tretje internacionale še ni bilo, temveč le druga, ki pa je bila prav tako zagrizenca le v svojih nastopih bolj hinavska, ker ni imela še nobene države pod svojo oblastjo, kakor jo ima sedaj tretje internacionale. Tržaški Ivan Regent se je pod vodstvom Dermote in Tume dobro izšolal in postal kmalu idejni voditelj slovenskega dela socialne demokracije v Trstu. S tem, da je del našega poštenega slovenskega delavstva zavedel v internacionalne vode, je slovenski stvari neizmerno škodoval, saj boli, kakor vsaka druga politika je slovenskemu narodu odvzemale ljudi in sicer iz delavskega stanu prav socialna demokracija, ki jo je duhovno vodil Ivan Regent.

Po končani prvi svetovni vojni je Ivan Regent postal seveda komunist, prišlaš nove tretje internacionale. Tedaj, po l. 1918., so se pojavljali v Primorju klavni poskusi nekakšnih »revolucij« in javna tajnost je bila, da za njimi stoji duhovni vodja Ivan Regent, ki mu sicer ni bilo dosti za narodno stvar, temveč za bolševiško revolucijo. Od kod je Ivan Regent prejel sredstva, ko ni imel nobenega premoženja, nobenih dohodkov, od svojega klavrnega »publicističnega« dela pa tudi ni mogel živeti, ni težko pojasniti — živel je ves čas kot plačanec komunistične internacionale, na račun ubogega in sešradanega ruskega ljudstva!

Na Primorskem mu je postalo kmalu neprijetno, zato je l. 1925. pribežal v Ljubljano, tam v skrajni naglici reorganiziral tamkajšnje komunistično stranko, iz Ljubljane pa odpotoval v Pariz.

Po francoskih zakonih si je mogel pridobiti francosko državljanstvo, toda zdi se, da so tedanje francoske oblasti ali namignile Regentu, naj se izseli iz Francije ali pa so ga kar same izgonale.

Regent se je tako znašel v Moskvi in tam postal profesor, toda česa profesor? Profesor za propagando komunizma v slovenskih deželah. Pri njem se je šolal na primer Kardelj, pri njem razni naši domači »Spanci« in vsi tisti, ki so bili kdaj v Moskvi in ki sedaj po naših krajih more neoborožene ljudi. Regent sam večkrat ljudi govori po radiju v Moskvi in je tudi organiziral »jugoslovansko oddajo« v Tiflisu.

Osebnost Regent precej neizobrazben človek, le med komunisti velja kot dobro podkovan v marksizmu. Duševno je plitek in površen. Telesno nerazvil, čoklat, prava pokveca in v srcu zagrenjen. Na svojem ahasverskem polovanju po skoraj vsej Evropi in s šludiranjem judovsko pisane marksistične literature se je naučil več evropskih jezikov — toda nobenega ne pravilno, kar dokazujejo njegovi moskovski radijski govori, ko niti pravilno slovenščine ne zna.

Zanimivo je še kvečjemu to, da Regent sebe sicer smatra za Slovence, misli pa v italijanščini, ker je bila njegova vzgoja v mladosli italijanska. Razume in govori slovensko, toda v svoji družini je najraje govoril italijansko, kakor tudi v družbi. Najboljši dokaz za to, je tudi njegov prevod Cankarjevega »Hlapca Jerneja« v italijanščino. Ze takrat je pokazal, da nekaterih fines slovenskega jezika ne razume več ali sploh ni razumel, saj je nekatere blesteče Cankarjeve izraze nadomeslil z italijanskimi frazami, ki so sicer podobne, toda ne iste.

Vendar eno moramo o Regentu vedeti in s tem računati: »je namreč zelo žilav, delaven in skrajno nevaren naš nasprotnik! To je podoba duhovnega moskovskega voditelja slovenskega komunizma.

## Komemoracija za inž. Simčičem

Ko se je na dan vseh svetnikov ves slovenski narod spominjal svojih rajnih, se je tudi v Trstu na pokopališču Sv. Ane vršila žalna svečanost pred grobom pokojnega padlega slovenskega narodnega stražarja, poročnika inž. Mirkota Simčiča. Grob hrabrega branilca slovenske misli in protikomunističnega boreca je služil kot simbol počastitve vseh žrtev, padlih pod zločinski roko komunizma.

Žalno svečanost je z molitvami za vse umrle otvoril gospod vojni kurat poročnik Peter Roblek, nakar je pekončani cerkveni slovošnosti ganljivo in pretresljivo posvetil pokojnemu borcu inž. Mirkotu Simčiču in vsem ostalim žrtvam nekaj besedi gospod poročnik Hribar Zvonimir.

Žalni svečanosti je v zastopstvu službeno odsotnega inspektorja slovenskih narodnih straž in njih poveljnika gospoda polkovnika Koka-lja Antona zastopal načelnik njegovega štaba gospod stotnik Wagner Rudolf z adjutantom in s celim štabom ter vsemi odseki. Navzoči so bili predstavniki slovenskih kulturnih institucij, slovenske bolnišnice, delegacija bojevniških organizacij iz Ljubljane ter mnogobrojno občinstvo.

Po končani žalni svečanosti so prisotni molili za blagor duš vseh žrtev padlih v borbi s komunističnimi izdajalci slovenskega naroda na Primorskem in celi slovenski zemlji!

\*\*\*

KOMUNIZEM JE V BISTVU PROTI ČLOVEŠKI SISTEM. ZATO NE MORE IN NE BO MOGEL URESNICITI SVOJIH TEŽENJ NITI NA GOSPODARSKEM PODROČJU.

## Spominska svečanost v Postojni

Postojna, 2. nov. 1944. Narodne straže na Primorskem so na sedežu polkovnega poveljstva v Postojni izvedle danes, na Vernih duš dan, ganljivo komemoracijo za vsemi padlimi borci na Primorskem.

Ob develih dopoldne so se v dekanjski cerkvi zbrale čete iz Postojne, Prestranka in St. Petra k slovesni črni maši, ki jo je daroval višji kurat stolnik Kunstelj. Pri maši je ubrano pel lajnsko mašo stražarski oktet. Službe božje se je udeležil tudi bataljon srbskih četnikov.

Po maši so se stražarji in četniki razpostavili na glavnem trgu. Četniška godba je zaigrala: »K molitvi!« V strunnem pozoru so se narodni borci spomnili svojih tovarišev, padlih za svobodo naroda in srečnejšo bodočnost domovine in raztresenih po vsej jugoslovanski zemlji. Major Debelak je nato nagovoril zbrane borce in prebivalstvo Postojne ter poudaril, da so slovenski fantje in mošje prelili toliko krvi na primorskih tleh, da z vso pravico to lepo zemljo slovenski stražar zahteva zase, zlasti še, kar je pripravljen za ta svoj ideal boriti se do zadnjega diha in po svetlem zgledu svojih tovarišev položiti svoje življenje na oltar domovine. Oktet stražarjev je nato zapel »Oj Doberdobl« in »Blagor mu, ki se spočije«. Poveljnik postojnskega udarnega bataljona stolnik Horn je spregovoril nekaj besed v počastitev spomina pesnika Miroslava Vilharja, katerega spomenik je do nedavno stal prav na mestu današnje spominske proslave. Na to mesto

so stražarji v spomin svojih padlih tovarišev in v počastitev pesnika Divke in Postojnsčine položili krasen venec cvetja z narodnimi trakovi. Za zaključek proslave je četniška godba zaigrala »Hej Slovenci«, kar je vidno dvignilo razpoloženje narodnih borcev in postojnskega prebivalstva.

Po končani proslavi so se čete stražarjev in četnikov uvrstile v pohod in z godbo na čelu odkorakale proti vojašnici, kjer je bil razhod. Popoldne so se posamezne edince vrnile na svoja zborna mesta v trdni odločenosti biti borbo proti vsem narodnim sovražnikom do končne zmage.

\*\*\*

BISTVO VSEGA KOMUNISTIČNEGA NAUKA JE ODPRAVA ZA SEBNE LASTNINE, CENTRALIZACIJA VSEH DOBRIN V ROKAH DRŽAVE IN ODPRAVA VSAKE SVOBODE. TE IDEJE IZZAREVAJO IZ VSEH ŠTEVILNIH KOMUNISTIČNIH KNJIG. ZA TE BLAZNE IDEJE JE ŠEL KOMUNIZEM V BOJ, ZATO JE BILA USTANOVLJENA OSVODILNA FRONTA! SEDAJ KOMUNISTI IZ TAKTIČNIH RAZLOGOV NE VLAČIJO NA DAN TEH ZAHTEV, TODA BRZ KO BODO IMELI OBLAST V ROKAH, JIH BODO URESNICILI.



# VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

Očividec  
pripoveduje

## Izkušnje pri zračnih napadih

Pripoveduje nekdo, ki je doživel veliko napadov.

Na splošno se ljudje zelo motijo o vrednosti dobrih zaklonišč. Mnogokrat podcenjujejo pomen zaklonišča ter ga zato ne opremijo tako, kakor bi bilo treba. V resnici pa ima zaklonišče, zlasti če je dobro podprto s tramovi in če ima dobre izhode, veliko vrednost ter zaščitno moč pred bombami iz zraka. Kakor je znano, vsaka krogla ne zadene in vsak izstreljek iz topa ne pade v polno. Tako je tudi z bombami iz zraka, kadar seveda ne gre za masovna bombardiranja in kadar ne padajo tako imenovane »bombne preproge«, ki izbršajo iz površja cele mesne okraje. Ta bombardiranja so izjeme. Kadar poslano mesto cilj takih bombardiranih, se je bolje izseliti. Pri navadnih bombardiranih, ki se večinoma dogajajo v našem področju, moramo vedeti, da vsaka bomba ne zadene. Pri vrtnem meslu, kakor je Gorica, je veliko bomb obsedenih na neuspeh in ne povzročijo žrtev med civilnim prebivalstvom. Pri meslih, ki imajo dve tretlini površine pokrite z vrtovi, širokimi cestami in parki in je samo ena tretlina zazidana s hišami, je naravno, da dve tretlini vrtnih bomb ne padejo na hiše. Čisto drug učinek pa imajo bombe v meslih z ozkimi ulicami in natrpanimi starimi hišami, kakor je to na pr. tržaško staro mesto. Zato pri vrtnih meslih daje zaklonišče večkrat popolnoma varno zavetje prebivalstvu. Malokrat se namreč zgodi, da bi bomba padla ravno v zaklonišče. To so izredni slučaji, ki zaradi svoje senzacionalnosti krožijo od ust do ust, toda zaradi tega še niso števili. Na večkrat se zgodi, da na zaklonišče ne udari neposreden sunek bombne eksplozije, ampak, da se nani sesujejo ruševine podrtih hiš. In v teh primerih zaklonišče, ki je dobro podprto, vzdrži. Veliko več je smrtnih žrtev zaradi zračnega pritiska, kateri nastane pri eksploziji, kakor pa zaradi ran dobljenih od drobcov in ruševin. Tudi pred zračnim pritiskom nudi dobro zaklonišče popolno varnost!

V bombardiranih meslih so se večkrat zgodili primeri, da je bomba padla na sredo ulice ter je zračni pritisk udril skozi nezamašena okna v zaklonišče ter tam pobil ljudi. Tem nesrečam bi se lahko brez dvoma izognili, če bi bilo zaklonišče dobro zavarovano. Zgodilo se je tudi, da je bomba padla na hišo in eksplodirala v višjem nadstropju nekoliko

proč od zaklonišča. Ruševine so zgrmele nad zaklonišče, ki pa ni bilo pravilno podprto. Srop se je vdal in pokopal pod sabo številne žrtve. Tudi temu bi se dalo odpomoči z dobrim zakloniščem. Zdravi lesenimi tramovi, dobro nameščeni, vzdržijo velike teže in priliske, kar dokazujejo ravno rovi v rudnikih. Torej opremimo temeljito in skrbno naše zaklonišče! Če je nemarnega zaklonišča kriva skopost hišnega lastnika, ne odlašajte s prijavo oblastem, kajti taki lastniki so zločinci. V nekem meslu se je na pr. zgodilo, da se je bogat grof, lastnik mnogih stanovanjskih hiš, umaknil pred bombardirani na deželo, revne prebivalce svojih hiš pa pustil s popolnoma zamerjenimi zaklonišči. Ali ni to zločin?

Zaklonišča naj bodo strokovno opremljena. V knjigarnah lahko dobite za mal denar strokovno napisane knjižice, ki vas bodo poučile, kako se opremi in zgradi zaklonišče.

V zaklonišču je treba ohraniti red in mir. Zlasti hišni starešina mora ohraniti svoje živce mirne in disciplinirane. To bo zmožel, če bo prej trdno sklenil, da bo za vsako ceno ostal miren.

Vedeti moramo, da zračni pritisk razpočle se bombe navadno pobije šipe daleč na okrog. V hi-

šah, kjer imajo dvojna okna, naj eno okno spravijo, karli silno neprijetno je živeti čez zimo v slonovanjih brez oken.

Nič manj nevarne kakor bombe so zažigalne granate ali fosforni drobcji. Med bombardirani sejejo letale tudi ogenj nad mesto. Komur je mar za njegovo hišo, pohišstvo: ta ne bo zanemaril za gašenje potrebnih priprav, ampak si bo pripravil krampe, rovnice, lopate, sekire ter potrebni požarni pesek. Vsi lozedeveni predpisi oblasti imajo zelo svoj globok smisel. Kdor jih ne posluša, bo okušal grenke posledice. V nekem bombardiranem meslu se je zgodilo, da je bogat trgovec z manufakturo iz skoposti zanemaril gasilni pribor. Slučaj je hotel, da sta na njegovo hišo padli dve majhni fosforni granati. Prednji sta streho, ena je ostala na podstrešju, druga pa je šla v zadnje nadstropje. Ogenj; ki sta ga povzročili, je bil majhen in bi ga z nekaj lopatami peska ali z nekaj brzigi gasilne pene pogasili brez težav. Toda, ker v mesni hiši z asfaliranim dvoriščem in asfalirano cesto okoli ni bilo niti lopate peska, gasilci pa so bili zaposleni pri večjih požarih, sosedje so skrbeli zase, je moral skopuh gledati, da mu je hiša zgorela pred nosom kot baklja.

## Begunec iz goriškega partizanskega raja

Gorica, 6. novembra 1944  
Zanimivo je, kar pripovedujejo razni ubežniki iz partizanskih taborov in morda se bo nad izpovedjo nekega mladeniča, ki smo ga izprašali te dni, tudi marsikdo zamislil. Ta mladenič, ki nosi uniformo toda ne domobranske, je pripovedoval tako-le:

»V bližini Gorice sem se znašel v pozni uri, okoli pol desete. Zajele so me močne roke in tudi če bi imel orožje pri sebi, se ne bi mogel braniti. Govorili so mi kar po domače in mi obljubljali, naj grem kratko z njimi, češ da mi bodo dali angleško uniformo, da bom imel dovolj jesti in kaditi in ako bom hotel tudi piti. Ako pa nočem iti z njimi, da bom čutil po hrbitišču. Kaj mi je kazalo storiti drugega, kakor iti z večino, ki me je obkrožala. Ko smo prišli nekam v vipavsko dolino — morali smo iti po samotnih stezah — sem spoznal,

da od nikoder ni ne angleških čevljev, ne angleške uniforme, temveč samo obupna revščina. Preiskali so me vsega, toda pri meni niso našli ne ure, sploh ničesar, kar bi bilo vredno odnesti, niti orožja ne, ker sem pač vojak v delovni službi brez orožja.

Ko smo prišli v partizansko taborišče, me je komandant sicer takoj nagovoril s »tovariš ti«, toda za hrano smo imeli slabo kuhan, nezabeljen in neslan krompir. Bil sem uvrščen v tako zvan zaščitni oddelek, to se pravi, da bi moral stražiti partizane, ki so se skrivali nekje daleč od nas. Delal sem se pogumnega partizana in sem vneto hodil na stražo, vseh deset dni, pri tem pa čakal na priliko kje bi zagledal domobranske stražo ali Nemce, da bi ušel k njim.

Nekje v vipavski dolini, med Otlico in Črnim vrhom, na nekakšnih kozjih stezah,

## Nova določila za vedenje ob zračnih alarmih

Goriški prefekt določa:

1. Takoj po znamenju za alarm se morajo zapreti vse trgovine, kavarne, restavracije itd. Občinstvo mora oditi.

2. Ob prvem znaku za alarm se mora prebivalstvo podati v zaklonišča ter mora izprazniti ulice, trge in druge javne kraje.

Avtomobili, kolesarji in drugi vozniki se morajo ustaviti na cestnem robu, ljudje se morajo podati v zaklonišča, vprezna živina pa mora biti privezana na zadnji strani vozil.

3. Strogo je prepovedano zadrževati se v bližini javnih zaklonišč, v zakloniščih pa je strogo prepovedano kaditi.

4. Med alarmom smejo hoditi po ulicah samo osebe, ki imajo zelo posebna dovoljenja.

5. Kršilci zgornjih predpisov bodo kaznovani s sledečimi kaznimi: 100 lir za kršitev pod št. 1., 100 lir za kršitev pod št. 2., kar velja samo za voznike, 50 lir za bicikliste, ki kršijo predpis pod št. 4., 30 lir za vse primere. Znesek je treba plačati v treh dneh.

Vpitje, sprehajanje, prerivanje ne-umestne šale ne spadajo v zaklonišče. Zaklonišča je treba od časa do časa prezračiti. Ako imate v zaklonišču stalno nameščene odeje, jih je treba redno iztepati. Pitno vodo menjati vsak dan! Ne pozabite vzeti v zaklonišče odeje, ker je prostor hladen in je potrebno včasih prebiti v njem precej časa.

se mi je prilika zdela ugodna. Partizanski vodje so se kar naenkrat stresli od strahu, ko so slišali, da se z ene strani približujejo Nemci, z druge pa domobranci. Natančno o teh zadevah ne vem, toda prosil sem komandanta te partizanske brigade, naj mi dovoli, da grem nekaj korakov nižje k kmetu prosit nekaj žganja, ker me boli trebuh. Čudno: partizanski general se je od samega strahu pred Nemci tako napil, da ni vedel kaj počenja in je dovolil meni in še mojemu tovarišu stražarju, da smeva iti pokusit novo žganje pri kmetu v dolino.

Seveda sva šla, toda šla sva še naprej in sicer do prvih domobranskih in nemških čet ter sva tako zopet srečna v Gorici. Ne želiva se več nazaj, da bi naju še kdo zavedel tja, kjer še vladajo partizani.

## Ljudsko gibanje v Gorici

GORIŠKI MAGISTRAT JAVLJA:

Rodili so se: Od 29. oktobra do 4. novembra: Rita Pontedera; Klaudija Kerševan; Ettore Kollmann; Anamarija Olivieri; Sonja Briško; Zmagoslavca Vitez; Franc Keber; Jožefina Verol; Ksaverij Glessi; Nikolaja Stligoj; Bruno Portelli; Rossana La Mielea; Elie Perna.

Umrli: Uršula Filippi roj. Comel, 61 zasebnica; Klementina Laurenčič, 64 let, učiteljica; Franc Baudelli, 81 let, sluga; Jožefa Kocijančič roj. Kumar, 68 let, zasebnica; Mihael Nardin, 75 let, kamnosek; Ema Gaspari roj. Fabijani, 84 let, upokojenka; Evelina Gandolfi roj. Stefančič, 49 let, zasebnica; Justin Plos, 45 let, zidar; Paulič Marija roj. Copič, 5 let, mestna uboga; Marija Skok, 70 let, redovnica; Lojze Mihelič, 49 let, strugar; Mareel Mozetič, 33 let, letalski monter; Stefan Fabij, 51 let.

Obliži: Raymond Pagnacco, mehanik in Zofija Golja, zasebnica; Viničij Antonutti, geometer in Marija Falcone, učiteljica; Marij Butti, uradnik in Karmela Figar, zasebnica.

Poroke: Lojze Batisti, mehanik in Jožefina Sirk, zasebnica; Jožef Olivieri, železničar in Angela Rosito, zasebnica; Marij di Gianantonio, profesor in Nora Rea, profesorica.

## Kožne bolezni

Razni izpuščaji na obrazu, vratu, na rokah niso samo krajevno obolenje kože in ne samo neprijeten pojav, ki kvari žensko lepoto, ampak so nemalokrat značilni, da v organizmu nekaj ni v redu. Zelo v večini primerov ne bomo mnogo dosegli, če skušamo la pojav odstraniti od zunaj. V takih primerih zdravnik navadno svetujejo spremembo hrane ali celo predpišejo, kakšno hrano smej zauživati. Teh navodil se je treba vsaj nekaj časa strogo držati. Vzrok izpuščajem je nemalokrat maščoba, pokvarjena ali uporabljena v preobilni meri. Še večkrat pa je vzrok v premočnih začimbah. V nekaterih primerih zdravnik prepove za nekaj časa vsako maščobo in prav malo začinjeno hrano. V tem času ne smemo jesti niti surovega sadja, niti nekuhanega sočivja. Prav tako niso priporočljive sladke stvari. Navadno že v dveh ali treh dneh opazimo zboljšanje.

Večkrat pa izvirajo kožne bolezni iz slabe prebave. Od zunaj pa istočasno zdravimo izpuščaje s kafirno vodo.

Zajedalci (ogreci) nastanejo navadno od tega, ker se zamašijo lojnice. Tudi v tem primeru je treba za nekaj časa opustiti premaslino in preveč začinjeno hrano. Pač pa je priporočljivo — ravno nasprotno kot za izpuščaje — sveže sadje in sočivje, sadni sok in mleko.

Narte Velikonja:

## Vesele zgodbe z Goriške

ZADNJI LITER

Ranjiki Z... je bil hotelir v Š... Obolel je in klical zdravnike. Toda vsak mu je svetoval, naj pusli pijačo. Zvrnil je namreč na dan šest litrov vina. Mož je bil že obupan, ko se je spomnil, da je sosed mlad, komaj pečen zdravnik dr. B. Poslal je ponj. »Saj vem, kaj boste rekli!«, je dejal. »Kakor drugi: »pijačo pustite, pe boste zdravi. Tega ne morem in nihče tega ne vidi, da ne morem! Če bi bilo samo liter, prav rad!«

»Torej liter bi?«

»Bil.«

»Sami ste ga ponudili, torej velja za teden dni, potem pogledam spell.«

Čez teden dni mu je stopil ošfir ves veder, okajen in vesel nasprofi.

»Pa sem se zdržal. Šestega litra se nisem dotaknil. O, če ima

človek močno voljo in če železno hoče.

»Prav«, je rekel dr. B. »Možak, kakor ste, Vam dana beseda ne dela težav. Držite, pa jel.«

»In še kako!«

»Dobro,« mu je rekel. »Zato pa dajte meni za prijaznost liter! Dajte teden dni samo štiri litre!«

»Veljal!«

In če je možak dejal: »Velja«, je držal, če bi šel za to besedo sam hotel na boben. Čez teden dni se je spel zasmeljal, ko je stopil dr. B. čez prag.

»Vidite, ta teden so bili samo štirje na dan. In da pokažem, kaj morem, vzemite četrtega! Nate gal!«

»Za teden dni! Ker ne maram žaliti!«

»Za teden dni!«

In sta tretji liter pila skupaj. Tako je šlo za prihodnji liter, ki ga je želel dr. B. in za drugi

liter, ki ga je ponudil bolnik. Prelekel pa je teden, ko bi se bilo treba zmeniti za zadnji liter.

Dr. B. ga je našel pred napol praznim litrom skušenega in vsega v solzah.

»Zakaj prihajate? Vsi zdravniki ste enaki in spregledal sem Vas. Tako pravite, tako: najprej en literček, potem pustite še enega, no, ker ste že dva, je lahko, seveda je lahko še tretji in potem četrti. Falolje ste zdravniki, da pošlenega človeka tako speljete. Zadnji teden je bil peli in zdaj bo šestli. Zdaj bo zadnji, zdaj bo prav zadnji in izpil ga bom danes.«

»Ali ste končali?« je vprašal dr. B.

»Nisem, še tale kozarček, potem bom končal!« je dejal ošfir.

»Zdaj prihajate, saj vem, zakaj prihajate. Da boste prepovedali še zadnje moje lolažbo, še zadnji moj literček.«

»Kdo je to rekel?« se je začudil dr. B.

»Vsi ste enaki! Drugi so bili

vsaj odkritosrčni, da so povedali kaj, vi, pa po koncih. Danes malo, jutri malo; zdaj pride pa listo, kar hočete. Toda ne vi, jaz bom odločil, jaz bom sklenil, jaz se bom odpovedal! Tudi temu zadnjemu litru se odpovem, če hočem, če hočem!« je lolkel po mizi.

»Zadnjemu litru pa odpovedati?« se je začudil dr. B. »Da se boste odrekli zdravilu? Ali ste ob pamel? Nisem Vam ga prišel odpovedati, temveč povedati, da ga smete — en liter! — piti. Ne samo to; smete! Morate! Da si boste zapomnili: morate!«

Možak je ves ginjen stresel zdravniku roko in hvaležen pri-maknil stol:

»Vi ste zdravnik! — Dajte z menoj!«

GORECI GRM

Monsinor Gabrijelčič je bil dostojanski semeniški ravnatelj. Kakor je cigare rad imel ter jih priporočal bogoslovcem, tako je pripravjal cigarete. Nekoč je med šludijskim časom šel po

vrto; nenadoma je zapazil, kako se iz nekega grmička vije dim. Stopil je bliže in koj videl, bolje rečeno vohal, da nekdo kadi cigareto.

»Tako, mož, pridite ven!« (on je bogoslovec naslavljal z »možem«).

Bogoslovec (menda je bil poznejši župnik Kos) pa ni izgubil glave.

»Sezuj čevlje,« je dejal z debelim glasom z aluzijo na znani dogodek z Mojzesom pred gorečim grmom. »Kajli mesto, na katerem stojiš je svetlo!«

BABA.

Stala sta stari Korenec in Sečar v veži župana Krapeža. Na steni se je dimila slanina. Korenec je to molilo. Nekajkrat se je ozrl proti steni.

»Si, baba poslušal!«

Sečar se je ozrl, a nič videl. Nazadnje pa vinjen, kakor je bil, je Korenec zamahnil po bohu in udal!

»Kaj ta stara baba posluša, če se imata dva moža kaj pomeniti!«



# Vesti iz Trsta in okolice

## Ubeljsko pod Nanosom

Ena skritih, ali skoro bi rekel pozabljenih vasic katerih je precej v naši domovini, je tudi podnanaška vasica Ubeljsko. Kakor druge, ima tudi ona svojo zgodovino, kalera sega za nekaj stoletij nazaj. Ta pa ni nikjer zapisana; le stare mamice in dedki znajo marsikaj povedati iz vaše preteklosti.

Bilo je pred kakimi dvajsetimi leti, če se ne molim; ko me je pol zanesla prvič v ta kraj. Bila je nedelja, in sicer v jeseni. Ko sem se okrepčal v dobro znani gostilni »pri Pikcu« — ležeči ob državni cesti — sem jo vrezal v jutranjem hladu še preden je sonce vzhlo; čez njive in travnike proti Ubeljskem. Kakih dvesto metrov prev vasjo sem stopil na cesto, ki vodi iz Razdrlega na Ubeljsko. Prišedši v vas sem se ustavil pri vaški cerkvi, pred katero je bil zbran že ves »ubeljski cvelk« — med tem tudi nekaj ubeljske inteligence — pričakajoč sv. maše. Iz sosednjih vasi, ki spadajo pod zvon sv. Urha, so prihajali še drugi. Ker sem bil nepoznan se nisem hotel vlikati z nikomur v pogovor, temveč sem le od daleč opazoval ta šumeči direndaj. S tem pa Ubeljci nikakor ne mislim razpiti kot kričarje, ampak le foliko povedati, da tudi njim ni jeziček privezan, zlasti po ne nadobudni ubeljski mladini. Spominjam se, da ko sem prišel pred levi v neko kraško vas ob državni cesti, da so vsi vaščani; zapazivši me, vrelj vkup, ko bi prišli cigani z medvedji. Resnici na ljubo moram povedati, da fakte časti mi niso Ubeljci izkazali, če prav me je kdo tu pa tam nekoliko postrani pogledal, češ; kaj dela ta pohajč v vasi?

Da bi ne stal na prostem, kakor »berač na žegnanju« sem nekako poluhnjeno zginit v cerkev. Ker nisem hotel biti nikomur v napolje, utaboril sem se pod korom; odkoder sem imel prošr gled na vse strani po cerkvi. Čedna, preprosta cerkva je bila lepo napravljena, vsa v poznih jesenskih cvelicah.

Sedanja cerkev na Ubeljskem je bila sezidana ali vsaj temeljito predelana leta 1616., kakor kaže letnica na stolpu in slog stavbe. Dne 10. marca 1790. je z 18. hišami vred pogorela. Pozneje je bila popravljena v današnji obliki. Takrat so bili postavljeni tudi sedanji trije oltarji. — Veliki oltar sv. Urha so menda, kakor pripoveduje ustno izročilo pripeljali iz sv. Gore pri Gorici. V stranskih oltarjih pa sta sliki sv. Jožefa in sv. Ane, delo znanega slovenskega slikarja

Valentina Mencigarja, ki je umrl l. 1759.

Po sv. maši sem šel pohajkovať po vasi. Kakor vse pivške vasi, tako tudi Ubeljsko (Malo in veliko) ima slog kranjskih vasic. Prilikkove hišice, lično pobeljene, z visoko srcho ter obdane z vrtovi in sadnim drevjem, le povsod vabijo, da se prideš odpočit v njih mirni, gostoljubni dom. Tu se čutiš takoj domačega. Domači le takoj ljubeznivo posrežejo, če ne z drugim, pa vsaj s suhimi krlji ter ti pokažejo svoje starodavne šibeljce z belimi stenami in majhnimi okni, na katerih bujno poganjajo nageljni in zeleni rožmarin. Oprava teh šibeljcev je še iz preteklih stoletij. Raznovrstne rožnate škrinje, predalnik, stoli in kolovrati, vse je še napravljeno po nekdanjem, starem ljudskem okusu. Po stenah više razne sfarinske podobe; skoro povsod zavzema prvo mesto razpelo v kotu ter podoba Matere božje iz Brezij, do katere imajo Ubeljci že od nekdaj veliko zaupanje! Kjer so pa dekleta pri hiši, tam ima prostor tudi domači oltarček, katerega nadomestje o Božiču jaselec. V nekaterih šibeljih imajo v zidu male omarice, v katerih je nameščena po-

### LISTKI MESTO DROBIŽA

Tržaški župan je sporočil, da je mestna občina sklenila izdajati posebne denarne listke, ki naj nadomeščajo doseđani drobiž ter tako izpopolnijo vrzel. Gre za mala denarna nakazila po 10, 20 in 50 stotink. Izvedba tega naročila pa je poverjena Tržaški hranilnici, ki bo izdala teh malih bonov skupno v znesku 5 milijonov lir; od tega za 1 milijon lir malih bonov po 10 stotink, za 500.000 lir bonov po 20 stotink in za približno 3 milijone lir bonov po 50 stotink. Izdaja teh bonov je zjamčena, ker je mestna občina založila znesek 5 milijonov lir mestni hranilnici in bodo te male nakaznice odtegnjene iz prometa, čim bo dovolj navadnega drobiža. Izdaja malih denarnih bonov se je pričela dne 6. novembra.

### SOCIALNA POMOC V TRSTU

Po prefektovi odredbi je bil osnovan glavni socialni odbor za tržaško pokrajino, ki ima nalogo, da zbira in razdeljuje potrebna denarna in druga sredstva za socialno pomoč potrebnemu prebivalstvu v vseh občinah tržaške po-

leg druge navlake, tudi domača knjižnica, kar se drugod, zlasti pa na Krasu, malokje vidi. Prvo meslo zavzema tu sv. pismo, življenje svetnikov ter razne druge nabožne knjige. Tudi drugih pripovednih knjig, zlasti lepih domačih povesti tu ne manjka! Če pa Ubeljci le knjige radi prebirajo, to mi ni znano, znano pa mi je, da ubeljska dekleta rade plešejo, zlasti za repol! Kdo bi jim zameril! Da ne bo pa kdo mislil, da se Ubeljci pustli pismouki, ki tiče v knjigah koš polh v duplu, moram povedati, da so radi tudi veselji, posebno ob čaši pristnega vipavca, seveda, če ga ubeljski krčmar ne krstil! Sploh so pa v vsem dobri ljudje, ki ljubijo, kakor Kraševci kralke pridige in dolge klobase! Pa, brez zamerel!

Komur je premalo pohajkovanja po Ubeljskem, potruži se lahko po strmem klancu v starodavne Stranje, ki čepé pod Nanosom. Stranje so starinska vas, nad katero je že večkrat zapel rdeči petelin! Od starodavne tise, ki kraljuje na vasi, oziroma od vaše cerkvice sv. Križa, ima potnik diven razgled skoro po vsej hrenovski fari. Če te pa še mikajo nanoške pečine in vrh Sv. Brice na katerem je cerkva istega svetnika, poslušiš se lahko tudi tega kraja za svoj izlet, za katerega ti ne bo žal.

krajine. Člani tega odbora so: prefekt kot predsednik, dalje pokrajinski glavni zdravnik, nemški svetovalec za socialno skrbstvo, računovodja prefektore, vodja deželne uprave, župani Trsta, Tržiča, Milj, Gradeža. Postojne dva zastopnika delavskih zvez, kakor tudi zastopnik fašistov in zastopnik vojnih invalidov. Prefekt pa more imenovati še druge osebe v odbor.

Osnovani pa bodo še pomožni socialni občinski odbori s podobnimi nalogami.

### NA BOŽJO POT NA KATINARO

Na Katinari pri Trstu stoji kapelica, katera je bila blagoslovljena leta 1939. Posvečena je Kraljici miru. Cerkevno upraviteljstvo kapelice name-rava organizirati vrsto sprav-nih pobožnosti za Tržacane in jih vabi naj kapelico pose-čajno.

### TATVINA 100.000 LIR IN DRAGOCENOSTI

Pred nekaj dnevi je bila izvršena večja tatvina v ulici Montoraino. Iz kuhinjske omare v nekem lokalu je bila ukradena torbica, v kateri je bilo 102.800 lir, zlat prstan in zlata veri-žica.

## OTROŠKI KOTIČEK:

### Iz Alenkinе torbice

#### Pastorka Cvetka

(Nadaljevanje in konec.)

In najstarejši mladenič je dejal svojim lovrišema: »Deklici moramo dobroto bogato poplačati. Jaz želim, da bi bila vedno lepša in vedno bolj dobra in usmiljena in da bi šel glas o njeni lepoti po vsej deželi, da bi o njej slišal tudi kralj te dežele in jo zasnužil in poročil.«

Srednji mladenič je dejal: »Jaz pa ji želim, da bi ji pri vsaki besedi, ki jo bo izpregovorila, padel iz ust zlatnik.«

In najmlajši je dejal: »Da jo bodo vsi ljudje že na zunaj spoznali, pa naj ji blesli v lasih velika, zlata zvezda.«

Ko je prišla deklica domov, jo je mačeha začudeno pogledala. Ni mogla verjeti svojim očem, da je Cvetka dobila jagode sredi zasneženih goličav. Ko jo je pa vprašala, kje je tako dolgo hodila, so padali Cvetki iz ust sami zlatniki. Mačeha je bila zelo grabežljiva in hitro je razgrnila pred pastorko velike rjuhe in uboga deklica je morala govoriti noč in dan, da so imeli že vsa hišo polno cekinov.

Cvetka je poslajala od dne do dne lepša in v temnih lasih ji je nekega dne zablestela velika, zlata zvezda. Majda pa je bila vedno grša. Mačeha je hitro vprašala pastorko, kje je dobila vse te darove in deklica je povedala, kako se ji je godilo listega dne, ko je morala v gozd po jagode. In mačeha je spekla zdaj fino pogačo ter poslala v gozd svojo hčerko. Toplo jo je oblekla, da bi jo po poti ne zeblo in Majda je odšla z doma. Tudi njo so poklicali trije mladeniči in jo prosili, naj jim pomele sobo. Majda pa jim je ošabno odgovorila, da ni njih dekla.

Prosil so jo tudi, naj jim da malo pogače, a Majda se je samo zasmejala in odšla znova domov. Bila je prepričana, da bo tudi ona od dne do dne lepša, da ji bodo padali iz ust sami cekini in da ji bo blesela v lasih lepa zvezda. Toda bridko se je motila. Ko je prišla domov in začela pripovedovati mami o treh mladeničih, so ji začele padati iz ust samo osludne žabe. Mati se je močno prestrašila in razginita je pred hčerko veliko rjuho, ter ji naročila naj veliko govori, da bodo prišle iz ust vse žabe. Toda več je deklica govorila, več žab ji je priletele iz ust. Ko je uboga mati videla, da ni pomoči, je ukazala svoji hčerki, da mora vedno molčati koš grob.

O Cvetkini lepoti pa je slišal sam kralj in jo je prišel nekega lepega dne zasnužil. Toda mačeha mu ni pokazala Cvetke, pač pa

svojo hčerko Majdo. Kralju se je čudno zelo, da je Majda najlepša deklica njegovega kraljestva, kajli bila je tako grda koš strašilo. Nekaj trenutkov je molče premišljeval, potem pa je dejal: »Kje ima pa zvezdo, o kateri govorijo vsi ljudje?«

Mačeha je hitro našla odgovor in je dejala: »Izgubila jo je v travni, ko se je igrala z drugimi deklicami na bližnjem travniku. Takoj jo grem sama poiskat.« Stekla je ven, a ne na travnik, toda v sobico, v katero je zaklenila uboga Cvetko. Kralj pa je med tem časom izpraševal Majdo o tem in onem, a ni dobil nobenega odgovora. Ko se je mačeha vrnila, je vsa v solzah dejala, da zvezde ne more najti. Misli je, da jo bo lahko vzela Cvetki iz las, a je ni mogla, ker ni bila to prava zvezda, pač pa je bil le svetlobni odsev. In kralj jo je vprašal, zakaj Majda nič ne govori.

»Tako je utrujena, ker je morala govoriti noč in dan, da bi imeli čim več zlatnikov, in zdaj ne more ziniti niti besedice. Po nekaj dneh bo pa zopet lahko govorila.«

Kralj jo je odpeljal na svoj grad in ji dal krasna oblačila iz svile, poslala z zlatimi nitkami in z dragulji. Na glavo pa ji je položil zlato krono. Majda ni bila več tako grda koš doma, toda tako lepa koš Cvetka pa še vseeno ni bila. Ker so minili že tedni in še vedno ni izpregovorila besede, se je vrnil kralj k njeni materi, da bi vprašal za vzrok. Toda mačeha ni bilo doma. Našel je le Cvetko. V temnih lasih ji je lesketala zlata zvezda, med govorjenjem pa so ji padali iz ust zlatniki. Kralj je zvedel, da je Cvetka pastorka in da je Majda je njena polsestra. Zdaj je spoznal, zakaj ga je mačeha prevarala. Vzel je Cvetko v svoj grad in se z njo poročil. Krone ni več nosila Majda, kraljica je bila lepa in dobra Cvetka. Majda je lahko še ostala pri niju, mačeha pa se ni smela nikdar pokazati v gradu. Cvetka je Majdo zopet vzljubila, a mačeha je od jeze in žalosti kmalu umrla.

### Za gospodinjo

#### MAJONEZA

Nastrgaj na drobno en večji od prejšnjega dneva kuhan krompir, pri-mešaj 1 celo jajce, 1 žlica gorčice, malo soli, po okusu limonovega praška in še je pregošto, še malo vinskega kisa (ne premočnega). Vse to mešaj tako dolgo, da naraste. Majonezo serviraj h kuhani ribi, telečjemu ali govejemu mesu in krompirjevi in rižolovi solati.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar -Gorica

## Na srebrni obli

Marta je prebledela in nemirno pogledala dekla. Njen nemir pa ni trajal dolgo. V žarečih dečkovih očeh je gotovo prebrala tisto, kar je usoda za vse čase zapisala v dušo stvariteljev novega sveta, kajti nasmehnila se je in kratko odsekala:

»Tom bo močnejši, čeprav bo oni večji.«

In res je Tom že tiste čase, ko mu ni bilo več ko šest let, kazal nenavadno bistro in odločno. Razvijal se je zelo hitro, v mnogih pogledih drugače, kakor se prebujajo otroška duša tam na Zemlji. Zgodaj se je naučil samostojnosti in je imel smisel za praktične strani življenja tako razvit, da nas je včasih kar presenečal. V njem ni bilo niti sledi sanjavo-sti pozemeljskih otrok, ki je bržčas mikavna, a priča o izrojenosti duha. Tom je bil trezen, tako strašno trezen, da me je kar sree bolelo ob pogledu na njegovo svetlolaso glavico, v kateri so misli, ki jih niso begale in pretrgavale blodne sanjarije, pla-

vale mirno in strnjeno kakor pod sivo starčovo lobanjo. Kljub temu deček nikakor ni bil brez sree: mater je ljubil brez primere in mene se je oklenil z vso dušo, samo Petra ni trpel. Vedno samozavesten in prisoben, na svetu tak kakor njegov oče, se je v Petrovi navzočnosti oplasil in zmedel. Sicer pa ne vem, če sem s prikladnimi besedami opisal to, kar se je moralo dogajati v pričetku dečkovi duši. V Petrovi prisotnosti je uporno molčal, rajši je tvegaj udarce, kakor da bi odprl usta. Samo oči so mu nemirno begale. V njegovem vedenju je bila nekakšna bojazen, zraven pa upornost, mržnja, togota in gnus... Peter je čutil to, videl in nemara se je celo bal tega čudovitega dečka.

Marta je imela prav: Tom ni spadal mednje, ki jih je usoda zaznamovala za hlapce in podrejence. Proveč je bil samozavesten, odločen, preveč plemenite krvi radžov iz Travancora je bilo v njegovih žilah. Prepričan sem bil, da bo njegov brat, seveda če se rodi, pa čeprav bi bil večji in krepkejši od njega, ravno tako opletal za njim in mu vdano gledal v oči kakor njegovi sestrici Lili in Roži.

Toda Tomu se ni rodil brat — na svet je prišla tretja deklica, ki smo ji dali ime Ada.

Marta je brez veselja in brez ganotja sprejela tega otroka.

»Tom,« je govorila kakih deset ur kasneje, ko smo ji pripeljali dečka, »Tom, brata ne boš imel. Imel pa boš tri sestrice. Morajo ti zadoščati za ženo, tovarišice, dekle...«

Tom ni več pobarjal, zakaj mu so deklete, kakor takrat ob rojstvu prvih sestic, temveč se je samo ozrl po Lili in Roži. Stali sta v kotu, se držali za roke in kakor po navadi ljubeče, občudujoče upirali oči v brata. S prstom se narahlo dotaknil večakojnega bitja, resno pokimal in pritegnil:

»Zadoščale bodo, mama, zadoščale...«

»Tom,« sem se oglasil takrat, ker me je dečkovo vedenje neljubo zadelo, »glej, da boš dober z njimi.«

»Oemu neki?« je vprašal naivno.

»Da te bodo rade imele.«

»Da, medve imava Toma zelo razkazal na deklici v kotu.«

»Da, medve imava Toma zelo radi,« sta zapeli sestrici.

»Vidiš, Tom,« sem nadaljeval v šolskem »u,« onidve sta boljše od tebe, ker te rada radi, čeprav ti tega nemara ne z... lužiš vedno. A kaj, če te ta mala ne... imela rada...«

Ničesar ni odvrnil. Opazil sem, da je zloviljno ošinil novorojeno in namršil obrvi.

Nemara je bilo prav, da se Tomu ni rodil brat. Bil bi ali njegov suženj ali sovražnik.

Ko sem odhajal od porodnice, in še marsikaj pozneje, sem razpredal misel o strašnem posmehu, ki z njim usoda spremlja človeka in njegova dejanja. V misli sem imel starega O'Tamora, ubogega, plemenitega sanjača. Kaj je sanjaril? O otrocih, ki jih bosta spočela Marta in Tomaž, o srestih, ki bodo daleč od zavrnjenosti človeške »omke«, o idealnih rodovih, brez slabosti in privilegijev, ki so leglo večnih nezdod človeštva na Zemlji! Gledam na te otroke, pa se mi dozdeva, da je dobri stavec zopet, da bodo človeško potomstvo večno sestavljala človeška bitja, noseča v svoji krvi zarodek tega, kar je postalo sramota zemljskih rodov. In ni nemara najstrašnejša ironija, da človek prenaša svojega sovražnika sam v sebi celo na zvezde v vsemirju...?

Dobro je, da Tom nima brata... Bratomorni boji in suženjstvo bodo prišli kasneje in nam jih bržčas ne bo treba gledati, ker nas bo prej pobrala smrt...«

In deklice... Vse kaže, da morajo te deklice poleteti, ker so kakor ustvarjene za to. Saj nemara niti razumele ne bodo krivice, ki se jim godi, srečne bodo, če bo včasih njihov brat, mož in gospodar z njimi ljubezniv...

(Nadaljevanje sledi.)